

8. Pouk branja v razredu

Vzdušje v razredu pri pouku branja je gotovo čisto drugačno, če otroci radi berejo, kot če ne, podobno kot pri pouku matematike, glasbe, likovnega pouka ali športne vzgoje. Za poučevanje branja moramo imeti v razredu dovolj časa, za izboljšanje lastnega poučevanja je dobro sodelovati z drugimi, učenke in učence je treba k delu vzpodbujati, za delo nezavzeti učenci ovirajo delo v razredu. To so vse trditve, za katere bi rekli, da so družbeno (za)želene. Toda ali so tudi povezane z dobrim uspehom učencev in učenk na testu bralne pismenosti?

Vesetje do branja, motivacija in samozavest

Učenke in učence smo povprašali o tem, ali radi berejo, koliko so za branje motivirani in tudi, koliko zaupajo v svoje bralne sposobnosti.

Učenke in učence smo vprašali: »Kaj meniš o branju? Povej nam, koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami.«

Trditve so bile:

- a) Berem samo, če mi kdo (starši, učiteljica) reče, da moram kaj prebrati.*
- b) Rad/rada se pogovarjam o tem, kar berem.
- c) Razveselilo bi me, če bi za darilo dobil/dobila knjigo.
- d) Mislim, da je branje dolgočasno.*
- e) Rad/rada bi imela več časa za branje. Uživam v branju.

*Ti dve trditvi sta bili na lestvici kodirani v obratnem vrstnem redu.

Stopnje strinjanja oziroma nestrinjanja so bile: zelo se strinjam, strinjam se, ne strinjam se, sploh se ne strinjam.

Učenke in učence smo vprašali tudi: »Kako pogosto počneš naslednje stvari izven šole?«

Postavki sta bili:

- a) Berem za zabavo.
- b) Berem stvari, ki jih sam/sama izberem.

Učenci so pogostost lahko označili z: vsak dan ali skoraj vsak dan, enkrat ali dvakrat na teden, enkrat ali dvakrat na mesec, nikoli ali skoraj nikoli.

Učenci so bili razvrščeni na *Lestvico rad imam branje* glede na stopnjo strinjanja s 6 trditvami in odgovorov na dve vprašanji o dveh prostočasnih bralnih aktivnostih. Učenci, ki *radi berejo*, imajo vsaj 11,0 točk na lestvici, kar pomeni, da so se *zelo strinjali* s 3 trditvami od 6 in *strinjali* s 3, ter da so obe bralni aktivnosti izvajali *vsak dan ali skoraj vsak dan*. Učenci, ki *ne berejo radi*, imajo največ 8,2 točki, kar pomeni, da so na 3 postavke odgovorili z *ne strinjam se* in na 3 s *strinjam se*, obe bralni aktivnosti pa izvajajo enkrat ali dvakrat mesečno. Vsi ostali učenci so v kategoriji *še kar radi berejo*.

V Sloveniji je v kategoriji *radi berejo* 28 % učencev, njihov bralni dosežek je 559 točk. V kategoriji *še kar radi berejo*, je 55 % učencev, njihov bralni dosežek je 526 točk. V kategoriji *ne berejo radi* pa je 16 % otrok, njihov bralni dosežek je 498.

Tudi v vseh drugih državah so otroci v kategoriji *radi berejo* boljši bralci od otrok v kategoriji *še kar radi berejo*, ti pa so boljši od otrok v kategoriji *ne berejo radi*.

Najvišji odstotek otrok, ki radi berejo, je na Portugalskem, 46 %, najmanj pa v Katarju, 17 %. Od evropskih držav najmanj radi berejo na Hrvaškem, kjer je samo 17 % otrok v kategoriji *radi berejo*, njihov bralni dosežek je 572 točk, kar 29 % otrok pa je v kategoriji *ne berejo radi*, dosegli so 544 točk.

Podatki o tem, kako radi berejo učenci v različnih državah, so v *Tabeli 8.1*.

Učenke in učence smo v *Vprašalniku za učenke in učence* spraševali tudi po motivaciji za branje. Postavili smo jim vprašanje: »Ali bereš zaradi naslednjih razlogov? Povej nam, koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami.«

Trditve so bile:

- a) Rad/rada berem stvari, ki me silijo k premišljevanju.
- b) Pomembno je biti dober bralec/dobra bralka.
- c) Mojim staršem je všeč, če berem.
- d) Z branjem se veliko naučim.
- e) Za mojo prihodnost je pomembno, da dobro berem.
- f) Všeč mi je, ko mi knjiga pričara druge svetove.

Stopnje strinjanja so bile: zelo se strinjam, strinjam se, ne strinjam se, sploh se ne strinjam.

Učenci so bili na *Lestvico motivacije za branje* uvrščeni glede na stopnjo strinjanja s 6 trditvami. Učenci, ki so *motivirani*, imajo vsaj 8,7 točk na lestvici, kar pomeni, da so se *zelo strinjali* s 3 trditvami od 6 in *strinjali* s 3. Učenci, ki *niso motivirani*, imajo največ 6,8 točk, kar pomeni, da so na 3 postavke odgovorili z *ne strinjam se* in na 3 s *strinjam se*. Vsi ostali učenci so v kategoriji *so še kar motivirani*.

V Sloveniji je 66 % učencev v kategoriji *so motivirani* in dosegajo bralni rezultat 531 točk; 29 % jih je v kategoriji *so še kar motivirani*, dosegli so 535 točk; 4 % učencev je v kategoriji *niso motivirani*, dosegli so le 503 točke.

V vseh državah je velika razlika v dosežkih med učenci, ki *so motivirani*, in učenci, ki *niso motivirani*. Vendar pa med učenci, ki *so motivirani*, in tistimi, ki *so še kar motivirani*, večinoma ni velike razlike v dosežku, če ta sploh obstaja.

Podatki o motivaciji za branje v različnih državah so v *Tabeli 8.2*.

Učenci različno zaupajo svojim bralnim pa tudi drugim spretnostim in znanju. Vprašali smo jih:

»Kako dobro bereš? Povej nam, koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami.« Trditve so:

- a) Ponavadi sem dober/dobra pri branju.
- b) Branje je zame lahko.
- c) Branje je zame težje kot za večino mojih sošolk in sošolcev.*
- d) Če je knjiga zanimiva, mi je vseeno, če je težka za branje.
- e) Težave imam pri branju besedil, ki vsebujejo težke besede.*
- f) Učitelj/učiteljica pravi, da sem dober bralec/dobra bralka.
- g) Branje je zame težje od ostale šolske snovi.*

*Te tri trditve so bile na lestvici kodirane v obratnem vrstnem redu.

Stopnje strinjanja so bile: zelo se strinjam, strinjam se, ne strinjam se, sploh se ne strinjam.

Učenci so bili razvrščeni *na Lestvici zaupanja v svoje bralne spretnosti* glede na stopnjo strinjanja s 7 trditvami. Učenci, ki *zelo zaupajo* v svoje bralne spretnosti, imajo vsaj 10,6 točk na lestvici, kar pomeni, da so se *zelo strinjali* s 4 trditvami od 7 in *strinjali* s 3. Učenci, ki *ne zaupajo* svojim bralnim spretnostim, imajo na lestvici največ 7,9 točk, kar pomeni, da so na 4 postavke odgovorili z *ne strinjam se* in na 3 s *strinjam se*. Vsi ostali učenci so v kategoriji *še kar zaupajo*.

Zelo izrazito za vse države je, da bolj ko učenci sebi zaupajo, boljši bralci so oziroma lahko rečemo tudi drugače, boljši bralci so, bolj zaupajo v svoje bralne spretnosti. Ponovno imamo opraviti z dvema pojavoma, ki sta statistično pomembno povezana, vendar na vzročno povezavo ne moremo pokazati. Verjetno gre za krožni proces: bolje ko berejo, bolj si zaupajo in bolj, ko si zaupajo, bolje berejo.

V Sloveniji imajo učenci, ki *zaupajo* v svoje bralne spretnosti (takih je 43 % vseh učencev) bralni dosežek 561 točk. Tisti, ki si *še kar zaupajo* (teh je 48 %), imajo bralni dosežek 517 točk, tisti, ki *ne zaupajo* svojim bralnim sposobnostim (10 % učencev), pa le 465 točk. Lahko rečemo, da so učenci v Sloveniji izredno dobro ocenili svoje bralne spretnosti.

Najbolj v svoje bralne sposobnosti zaupajo učenci v Izraelu, 49 % učencev je takih, sledijo Avstrija, Hrvaška, Finska, Bolgarija, Švedska, Nemčija, Irska, Romunija, Poljska in Slovenija.

Država, kjer najmanj učencev zaupa svojim bralnim spretnostim, je Maroko (takih je 17 % učencev), presenetljivo pa jim sledijo učenci Hong Konga, kjer si zelo zaupa 20 % učencev, imajo pa izredno visok rezultat, 601 točko. Od vseh držav na svetu imajo tako visok rezultat samo še učenci, ki zelo zaupajo svojim bralnim sposobnostim v Rusiji, tam je takih 28 % učencev.

Podatki za vse države so v *Tabeli 8.3*.

Čas za branje

S pomočjo odgovorov ravnateljev in učiteljev smo izračunali, koliko ur pouka jezika imajo v posamezni državi in koliko ur pouka namenijo branju med poukom jezika in koliko pri vseh predmetih skupaj.

Število ur pouka na leto smo izračunali tako, da smo število dni pouka na leto zmnožili s številom ur pouka na dan. Oba podatka smo pridobili od ravnateljev.

V Sloveniji imajo četrtošolci 684 ur pouka letno (tu gre cele (60 minut) in ne za šolske ure), manj ur imajo samo še v Bolgariji (673), Rusiji (660) in v Litvi (649)

Države, kjer imajo četrtošolci relativno malo ur pouka na leto, so še Slovaška (780), Madžarska (760), Romunija (796), Češka (782) in Poljska (764).

Daleč največ ur pouka na leto imajo četrtošolci v Indoneziji, kar 1297 ur, preko tisoč ur pa imajo še v Italiji (1085 ur pouka) na Nizozemskem in v ZDA (1078 oziroma 1077 ur), Avstraliji (1008), Trinidadu in Tobagu (1024), Kolumbiji (1063), Združenih arabskih emiratih (1025), Izraelu (1075), Hong Kongu (1060), Maroku (1040) in Singapurju (1012).

Tudi po absolutnem številu ur pouka je Slovenija med tistimi državami, kjer je pouka manj, ne pa tudi v proporcionalnem deležu. Slovenščini v 4. razredu namenimo 28 % vseh ur pouka, približno toliko kot Rusija, ki jeziku nameni 30 % ur in veliko več kot Hrvaška, ki jeziku nameni 22 % vseh šolskih ur v četrtem razredu.

V Sloveniji pouku branja med poukom jezika namenimo 46 ur na leto, tako malo ur branja pri pouku jezika namenijo branju samo še na Hrvaškem (46 %) in na Malti (37 %).

Branju pri vseh predmetih v Sloveniji v četrtem razredu namenimo 118 ur, kar je 17 % ur vsega pouka. Največ ur branja pri pouku namenijo v ZDA, 246 ur, v deležu je to 23 % ur pouka.

Veliko ur branja pri vseh predmetih imajo poleg ZDA še Slovaška (239 ur oziroma kar 30 % vsega pouka), Portugalska, Nova Zelandija in Madžarska, vse te države branju namenijo preko 200 ur na leto.

Podatki o absolutnih številkah (urah pouka na leto, število ur pouka jezika, število ur pouka branja med urami jezika in število ur branja pri vseh predmetih) najdemo v *Tabeli 8.4*.

Zavzetost učencev in učiteljev

Zavzetost učencev in učiteljev se kaže na različne načine, skozi sodelovanje učiteljev z otroki, otrok z učitelji, učitelji med seboj, pripravljenostjo na delo, s posvečanjem časa določeni dejavnosti in podobno.

Učitelje smo vprašali: »Kako pogosto sodelujete z drugimi učitelji na naslednje načine?«

Trditve so bile:

- a) Pogovarjamo se o tem, kako poučevati določeno vsebino.
- b) Sodelujemo pri pripravi didaktičnih gradiv.
- c) S kolegicami in kolegi delim svoje izkušnje pri poučevanju.
- d) Opazujem poučevanje svojih kolegov in kolegic in tako spoznavam nove metode poučevanja.
- e) Pri skupnem delu preizkušamo nove zamisli.

Učitelji so označili pogostost sodelovanja: nikoli ali skoraj nikoli, 2- do 3-krat na mesec, 1- do 3-krat na teden, vsak dan ali skoraj vsak dan.

Učenci so bili razvrščeni na *Lestvici sodelovanja med učitelji* glede na stopnjo interakcije učiteljev z drugimi učitelji na 5 področjih. Učenci, katerih učitelji *zelo sodelujejo*, imajo vsaj 11,0 točk na lestvici, kar pomeni, da njihovi učitelji vsaj enkrat do trikrat tedensko sodelujejo z drugimi učitelji na 3 od 5 področij in dva do trikrat mesečno na 2 področjih. Učenci, katerih učitelji *še kar sodelujejo*, imajo največ 7,2 točki na lestvici, kar pomeni, da njihovi učitelji nikoli ali skoraj nikoli ne sodelujejo z drugimi učitelji na 3 od 5 področij in dva do trikrat mesečno sodelujejo na 2 področjih. Vsi ostali učenci so v kategoriji *sodelujejo*.

Slovenija je povsem na vrhu držav, kjer učitelji medsebojno sodelujejo. Kar 73 % otrok je v kategoriji *zelo sodelujejo*, njihov bralni dosežek je 530 točk. V kategoriji *sodelujejo* je 25 % otrok, njihov bralni dosežek pa je 529 točk. V kategoriji *še kar sodelujejo* sta le 2 % učencev, njihovega dosežka ni bilo mogoče izračunati.

Učitelji najmanj sodelujejo na Irskem, Češkem in Malti, le 16 % otrok je v kategoriji *zelo sodelujejo*.

Tudi če pogledamo povprečje drugih držav, ne vidimo razlike v bralnih dosežkih otrok v različnih kategorijah ali pa so te nekonsistentne.

Podatke za vse države glede sodelovanja med učitelji najdemo v *Tabeli 8.5*.

Vzpodbujanje učencev in učenk, da zavzeto sodelujejo pri pouku, je ena od odlik uspešnih pedagoških prijemov (Doupona, Vončina, Autor, 2008).

Učitelje smo glede vzpodbujanja otrok v razredih vprašali naslednje: »Kako pogosto pri pouku v tem oddelku storite naslednje?«

Trditve so bile:

- a) Na kratko povem, kaj naj bi se učenke in učenci pri uri naučili.
- b) Vsebine učnih ur povezujem z vsakdanjim življenjem učenk in učencev.
- c) Zastavljam vprašanja, s katerimi vzpodbujam razmišljanje o vzrokih in posledicah.
- d) Vzpodbujam vse učence in učenke, da svoje znanje izboljšujejo.
- e) Učenke in učence pohvalim za trud.
- f) K pouku prinašam zanimivo gradivo.

Učitelji so označili pogostost elementov vzpodbujanja: vsako ali skoraj vsako uro, pri približno polovici ur, pri nekaterih urah, nikoli.

Učenci so bili na *Lestvici vzpodbujanja k zavzetosti pri pouku* razvrščeni glede na odgovore učiteljev, kako pogosto uporabljajo 6 pristopov. Učenci v kategoriji *pri veliki večini ur* imajo vsaj 9,1 točko na lestvici, kar pomeni, da so njihovi učitelji navedli, da 3 od 6 pristopov uporabljajo *pri vsaki ali skoraj vsaki uri*, 3 pa *pri približno polovici ur*. Učenci v kategoriji *pri nekaterih urah* imajo največ 5,9 točk na lestvici, kar pomeni, da so njihovi učitelji navedli, da 3 od 6 pristopov uporabljajo *pri nekaterih urah*, 3 pa *pri približno polovici ur*. Vsi ostali učenci so v kategoriji *pri približno polovici ur*.

Vendar pa vzpodbujanje k zavzetosti v Sloveniji ne pomeni razlike v dosežkih. Odgovor morda lahko zasledimo v pogostosti vzpodbujanja: 84 % učencev v Sloveniji je v kategoriji *pri veliki večini ur*, kar morda pomeni, da so nekateri morebiti precenili svojo aktivnost pri pouku.

Tudi v drugih državah so odstotki učencev v kategoriji *pri veliki večini ur* zelo visoki.

Podatke o vzpodbujanju učencev po državah najdemo v *Tabeli 8.6*.

O tem, kako so pri pouku zavzeti, smo povprašali tudi učenke in učence.

V vprašalniku smo zapisali: »Pomisli na pouk branja v šoli. Povej nam, koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami o pouku branja.«

Učencem smo ponudili naslednje trditve:

- a) Všeč mi je tisto, kar berem v šoli.
- b) Učitelj/učiteljica nam za branje izbere zanimiva besedila.
- c) Vem, kaj učiteljica/učitelj od mene pričakuje pri šolskem delu.
- d) Med poukom razmišljam o stvareh, ki niso povezane s poukom.
- e) Zlahka razumem, kar razlaga učitelj/učiteljica.
- f) Zanima me, kar govori moja učiteljica/moj učitelj.
- g) Stvari, ki jih počnemo med poukom, so zanimive.

Učenci so stopnje strinjanja izrazili z izbiro enega od odgovorov: zelo se strinjam, strinjam se, ne strinjam se, sploh se ne strinjam.

Učenci so bili na *Lestvici zavzetosti pri pouku* razvrščeni glede na stopnjo strinjanja s 7 trditvami. *Zavzeti* učenci imajo vsaj 10,5 točk na lestvici, kar pomeni, da so se *zelo strinjali* s 4 od 7 trditev in *strinjali* s 3. Učenci, ki *niso zavzeti*, imajo največ 7,4 točke, kar pomeni, da se *niso strinjali* s 4 od 7 trditev in *strinjali* s 3. Vsi ostali učenci so *še kar zavzeti*.

V Sloveniji imajo učenci v kategoriji *zavzeti* bralni dosežek 531 točk (teh učencev je 37 %), podobno kot v kategoriji *še kar zavzeti*, kjer dosežejo 533 točk (teh učencev je 57 %). V kategoriji *niso zavzeti* je 6 % učencev, njihov bralni dosežek je 513 točk.

Na Hrvaškem sta zavzetost učencev in bralni dosežek še manj povezana kot v Sloveniji, saj imajo tam vse tri kategorije učencev približno enak dosežek.

V nekaterih drugih državah pa sta zavzetost učencev in njihov bralni dosežek močnejše povezana. Podatke za vse države najdemo v *Tabeli 8.7*.

Razvijanje veščin in strategij pri pouku

Poučevanje in razvijanje strategij branja in bralnega razumevanja je pomemben del pouka branja. Učitelji v Sloveniji navajajo, da pri pouku zelo pogosto razvijajo omenjen veščine. Za naslednje odstotke učencev velja, da so v razredih, kjer vsaj enkrat tedensko:

- 98 % učencev poišče podatke v besedilu,
- 91 % učencev določi glavno idejo v besedilu,
- 98 % učencev razloži svoje razumevanje,
- 88 % učencev prebrano primerja s svojim izkušnjami,
- 71 % učencev prebrano primerja z drugimi besedili,
- 55 % učencev predvideva nadaljnje dogajanje v besedilu,
- 81 % učencev generalizira in sklepa,
- 61 % učencev opisuje slog in zgradbo besedila,
- 42 % učencev določa avtorjevo perspektivo.

Odstotki se zdijo visoki, vendar so večinoma skladni z mednarodnim povprečjem. Na Hrvaškem, ki je zaradi skupne zgodovine in podobnega jezika med vsemi državami najzanimivejša za primerjavo s Slovenijo, so nekateri deleži še veliko višji (na primer na Hrvaškem 83 % učencev vsaj enkrat tedensko določa avtorjevo perspektivo v besedilu). Podatke za vse države najdemo v *Tabeli 8.8*.

Ovire pri pouku

Učitelji menijo, da jih učenci brez potrebnega predznanja in nerazvitimi spretnostmi, neprehranjeni in neprespani ter nezainteresirani ali učenci, ki motijo pouk, ovirajo pri poučevanju v razredu.

Učitelje smo vprašali: »V kolikšni meri vas po vaši presoji spodaj navedeno omejuje pri poučevanje v tem oddelku?« Navedeno pa je bilo:

- a) učenke in učenci brez predznanja in potrebnih spretnosti,
- b) učenci in učenke, ki prihajajo v šolo slabo prehranjeni,
- c) učenci, ki prihajajo v šolo nenaspani,
- d) učenke in učenci s posebnimi potrebami (npr. gibalno, slušno, govorno ovirani, z motnjami v duševnem razvoju, z motnjami vedenja),
- e) učenci in učenke, ki motijo pouk,
- f) učenke in učenci, ki jih pouk ne zanima.

Učitelji so lahko odgovarjali z: ne morem oceniti oz. ni takih otrok, sploh ne, malo, zelo.

Mednarodne primerjave navajamo za postavke a), b), c), e) in f).

V Sloveniji učitelji 33 % učencev sporoča, da učenci brez predznanja in potrebnih spretnosti *sploh ne* motijo njihovega poučevanja. Njihov bralni dosežek na testu raziskave PIRLS je bil 542 točk. Učenci, kateri učitelji menijo, da taki otroci *malo* ovirajo poučevanje (teh je 56 %), so dosegli 527 točk; 11 % učencev je v razredih, kjer učitelji menijo, da učenci brez predznanja in potrebnih spretnosti *zelo* ovirajo njihovo poučevanje, njihov bralni dosežek je 512 točk.

Tudi povprečni dosežek za vse države kaže, da je zaznavanje motenj pouka s strani otrok, ki so brez potrebnega predznanja in razvitih spretnosti, negativno povezan z bralnim dosežkom. Večja je stopnja zaznavanja učiteljev, da otroci nimajo ustreznega predznanja, slabši je bralni dosežek otrok.

Primerjava med državami je prikazana v *Tabeli 8.9*.

Učitelji 12 % otrok v Sloveniji izjavljajo, da neprehranjeni učenci *malo ali veliko* ovirajo poučevanje. Dosežek otrok, ki so v teh razredih, je 518, medtem ko je dosežek v razredih, kjer učitelji ne zaznavajo problema, da bi slabo prehranjeni otroci vplivali na pouk, 532.

Tudi mednarodno povprečje kaže, da obstaja povezava med bralnim dosežkom in neprehranjenostjo otrok, kakor jo zaznavajo učitelji.

V državah EU je kar veliko otrok, ki jih učitelji prepoznajo kot nezadostno prehranjene, ki ovirajo poučevanje, na primer v Nemčiji jih je 15 % in imajo 30 točk nižji dosežek kot otroci v razredih, kjer učenci nimajo ali učitelji ne zaznavajo problema slabe prehranjenosti. Precejšnja razlika v dosežkih glede na zaznavanje problema prehranjenosti otrok je opazna tudi na Irskem, Nizozemskem, Severnem Irskem, v Romuniji, Rusiji, Singapurju in mnogih drugih državah.

Učitelji 52 % otrok v Sloveniji izjavljajo, da neprespani učenci *malo ali veliko* ovirajo njihovo poučevanje. Dosežek otrok, ki so v teh razredih, je 527, medtem ko je dosežek v razredih, kjer učitelji ne zaznavajo problema, da bi neprespani otroci vplivali na pouk, 534.

Podatki o bralnem dosežku ter zaznavi problema neprehranjenosti in neprespanosti po državah so v *Tabeli 8.10*.

Učitelje smo povprašali tudi, ali nezainteresirani otroci in tisti, ki motijo pouk, ovirajo poučevanje.

Učitelji 66 % otrok v Sloveniji so odgovorili, da sploh ne, učenci pa so imeli bralni dosežek 533 točk. Tam, kjer nezainteresirani učenci veliko motijo pouk, pa je bralni dosežek 525.

Učencev, ki so v razredih, kjer učitelji zaznavajo, da moteči učenci le malo ali pa sploh nič ne ovirajo pouka, je 84 %, njihov bralni dosežek je 531; dosežek učencev, kjer učitelji poročajo, da moteči učenci veliko motijo pouk, pa je 526 točk.

Povprečno za vse države velja, da je tam, kjer učitelji zaznavajo, da nezainteresirani učenci motijo poučevanje, bralni dosežek nižji. Enako velja za razrede, kjer učitelji zaznavajo, da moteči učenci motijo poučevanje.

Podatki za vse države so v *Tabeli 8.11*.

Viri za branje

V Sloveniji imamo z viri za branje velike težave, knjige so drage in so težko dostopna dobrina. Res je, da je knjižnic veliko, toda knjižnice niso povsod dobro založene niti niso vsem prebivalcem enako dostopne.

Učenci v šolah večinoma nimajo svojih učbenikov, ampak si knjige izposodijo iz učbeniškega sklada. To je za učenje bralnih strategij slabo, saj je v besedilo treba pisati pripombe, vprašanja, ga podčrtovati, včasih kaj narisati. Vsega tega se v izposojenih učbenikih ne sme početi.

V raziskavi PIRLS nas je zanimalo, kaj učitelji uporabljajo za osnovne vire poučevanja branja.

V Sloveniji učitelji 21 % četrtošolcev kot osnovo za poučevanje uporablja različne otroške knjige, kot dodatek pri poučevanju pa učitelji 79 % četrtošolcev. Učbeniki so osnova za poučevanje učiteljev 76 % učencev (kot dodatek pa 22 %), berila pa 89 % učencev; delovni zvezki in delovni listi 61 % učencev (kot dodatek 38 %) in računalniški programi 1 % učencev (kot dodatek pa 51 % učencev).

Podatki za vse države so navedeni v *Tabeli 8.12*.

O šolskih knjižnicah je tekla beseda v Poglavlju 5. Učenci pa pogosteje kot s šolsko knjižnico prihajajo v stik z razredno knjižnico, če jo imajo.

V Sloveniji imajo razredne knjižnice v razredih 59 % otrok, ki dosegajo bralni dosežek 528 točk, tisti učenci, ki nimajo razredne knjižnice, pa imajo dosežek 533 točk. Le 4 % učencev je v razredih, kjer imajo v razredni knjižnici več kot 50 knjig (to je izredno malo!), kar lahko pomaga pojasniti, da ni razlike v dosežku učencev, kjer imajo razredno knjižnico, in tistimi, kjer je nimajo. V Sloveniji je 6 % otrok, kjer imajo v razredu več kot 3

naslove revij, 42 % pa v razredih, kjer vsaj enkrat tedensko razredno knjižnico lahko uporabljajo; 40 % učencev si knjige iz razredne knjižnice lahko izposodi za domov; 84 % učencev učitelji vodijo tudi v druge knjižnice.

Podatki za vse države so v *Tabeli 8.13*.

Računalnike smo doslej kljub njihovi razširjenosti omenjali zelo malo, več besed jim bomo namenili v zaključnem poglavju.

Učitelje smo povprašali o različnih računalniških aktivnostih med poukom.

V Sloveniji je 36 % otrok v razredih, kjer so na voljo računalniki za poučevanje, njihov bralni dosežek je 534 točk; dosežek učencev, kjer ni računalnikov, pa 528 točk. Ta podatek seveda še nič ne pove o tem, ali računalnike tudi kdaj uporabijo. 32 % učencev je v razredih, kjer učitelji učencem vsaj enkrat mesečno naročijo, naj na računalniku (po)iščejo informacije, 25 % učencev je v razredih, kjer vsaj enkrat mesečno na računalnikih berejo zgodbe ali druga besedila, 23 % v razredih, kjer zgodbe ali druga besedila tudi pišejo in 22 % v razredih, kjer bralne veščin vsaj enkrat mesečno razvijajo tudi s pomočjo računalnika.

Podatke o državah in računalnikih pri pouku najdemo v *Tabeli 8.14*.